

Suomen Sinfoniaorkesterit ry

8.10.2025

HE 99/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2026

Eduskunnan sivistysvaliokunta on pyytänyt Suomen Sinfoniaorkesterit ry:ltä kirjallista asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodeksi 2026.

Suomen Sinfoniaorkesterit ry on jäsentensä vuorovaikutukseen perustuva ja siitä voimansa saava erilaisten orkestereiden yhdenvertainen yhteisö. Edistämme orkesterien yhteistyötä, tiedonvaihtoa ja koulutusta. Jäsenistöömme kuuluu 34 orkesteria. Toimintamme ydin on jäsenorkestereiden ja jäsenorkestereissa toimivien henkilöiden osaamisen, tiedon ja kokemuksen hyödyntäminen koko orkesteriyhteisön ja kaikkien suomalaisten hyväksi.

Hallitus päätti merkittävistä julkisen talouden sopeuttamistoimista sekä hallitusohjelmassa että kevään 2024 julkisen talouden suunnitelmassa. Vuoden 2024 talousarvioon verrattuna talousarviossa 2025 taiteeseen ja kulttuuriin kohdistettiin 17,3 miljoonan euron lisäsäästö, joka kohdistui osaltaan orkesterien valtionosuuksiin sekä taiteen ja kulttuurin edistämiseen myönnettäviin avustuksiin. Lisäksi toimintamenosäästöjä kohdistettiin muihinkin lailla säädettyihin tehtäviin, kuten taiteen perusopetuksen käyttökustannuksiin.

Suomen Sinfoniaorkesterit ry:n jäsenorkestereihin kohdistui 1,25 miljoonan euron ja 62 henkilötyövuoden leikkaus. Julkisen talouden tasapainotavoite on vaikuttanut tältä osin suoraan orkesterien perustoimintaan. Vaikutukset näkyvät konserttien ohjelmistoissa ja konserttien määrissä, freelancemuusikoiden ja taiteilijoiden työllistymismahdollisuuksissa, nousseissa lippujen hinnoissa ja maksuttomien tapahtumien vähenemisessä. Leikkaukset ovat heikentäneet yleisöjen osallisuutta, orkesterien saavutettavuutta ja niiden kotipaikkakuntien elinvoimaa.

Jo 2010-luvun valtion säästöohjelma rapautti alamme valtionosuusrahoitusta ja sekin vaikuttaa osaltaan orkestereiden taloudessa edelleen. Tuolloin musiikin yksikköhintoihin tehtiin 11 389 euron pysyvä leikkaus.

Esittävän taiteen valtionosuusjärjestelmien yksikköhintojen tulee kehittyä tulevaisuudessa suhteessa kasvaneisiin kustannuksiin ja siten varmistaa koko Suomen kattavan taidelaitosverkoston elinvoimaisuus ja laatu.

Hallituksen kevään 2025 puoliväliriihen linjauksen mukaisesti kulttuurista ei enää leikata. Elokuussa 2025 tehdyn selvityksen mukaan (musiikkiala.fi) alalta on leikattu jo maltillisestikin

arvioiden viisi miljoonaa euroa. Leikkaukset ovat kohdistuneet lähes kaikkiin alan ammattimaisiin toimijoihin, järjestöihin, alan oppilaitoksiin ja yksittäisiin toimijoihin. Niiden vaikutukset näkyvät kaikkien musiikkialan ammattilaisten arjessa.

Kulttuurista kuitenkin leikataan jälleen.

Hallituksen vuoden 2026 talousarvioesityksessä toimintamenoja leikataan taiteen edistämisen momentilta, kulttuuriviennistä ja kansainvälistymisestä sekä Taiteen edistämiskeskuksen jakamista avustuksista. Suoria säästöjä esitetään edellä mainittujen kohteiden lisäksi mm. kulttuuritilojen investointiavustuksiin ja taiteen ja kulttuurin valtakunnallisten yhteisöjen valtionavustuksiin. Suomen Sinfoniaorkesterit ry on tällainen yhteisö. Valtionavustuksestamme on lyhyen ajan sisällä leikattu lähes puolet.

Yhdistyksellämme on yleishyödyllisenä toimijana vahva merkitys koko taiteen – meidän tapauksessamme ammattiorkesterialan – ekosysteemissä. Tavoitteenamme on vahvistaa sellaista Suomea, jossa jokaisella on asuinpaikasta, varallisuudesta, iästä, terveydentilasta tai muusta vastaavasta seikasta riippumatta mahdollisuus tavoittaa korkeatasoinen orkesteritarjonta ja olla osallisena monipuolisissa musiikkielämyksissä.

Lakia taiteen perusopetuksesta ollaan uudistamassa. Uudistuksen tavoitteena on päivittää lainsäädäntöä ja valtionrahoitusjärjestelmää siten, että taiteen perusopetuksen eri taiteenalojen saavutettavuus parantuisi ja toiminnan laatu vahvistuisi. Toteutuessaan lakiuudistus koskisi kaikkia maamme yhdeksän eri taidemuodon oppilaitoksia. Taidemuodoista ainoastaan musiikin valtionosuusrahoitusta ollaan leikkaamassa.

Opetushallituksen vuonna 2020 tekemän selvityksen mukaan valtaosa lapsista ja nuorista haluaisi valita musiikin omaksi taiteenlajikseen. Tästä huolimatta musiikin valtionosuusrahoituksen arvioidaan vähenevän uudistuksen alkuvaiheessa jopa kaksi prosenttia ja muiden taiteenalojen valtionosuusrahoituksen taas kasvavan 7–33 prosenttia. Tämä tulisi vaikuttamaan pitkällä aikavälillä koko suomalaisen musiikin yleiseen osaamistasoon. Musiikin ekosysteemi toimii kokonaisuutena – orkesterit tarvitsevat koulutusjärjestelmän, joka synnyttää muusikoita, säveltäjiä ja pedagogista osaamista.

Rahoituksen leikkaamisen sijaan musiikkioppilaitosten resursseja tulee vahvistaa, erityisesti kasvukeskuksissa. Oppilaitokset tuovat saavutettavuutta ja kulttuuria lasten ja nuorten arkeen.

Lakimuutoksen yksi keskeisistä tavoitteista onkin lisätä saatavuutta, joka kuuluu myös valtion talousarvioesityksen 2026 tavoitteisiin. Hallituksen esityksen sivulla 349 todetaan, että opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan toiminnalla voidaan merkittävästi vaikuttaa muutosten suuntaan ja luoda edellytykset myönteiselle kehitykselle väestömuutoksen ja

sen alueellisen eriytymisen aiheuttaessa merkittäviä muutospaineita julkisten palveluiden järjestämiselle. Sivulla 351 todetaan lisäksi, että kulttuuripalvelujen saavutettavuutta parannetaan.

Hallituksen tavoitteena on ollut, että hyvinvointiyhteiskunnan tärkeimpien palveluiden rahoitus on turvattu myös tuleville sukupolville. Esityksen sivulla 424 todetaan, että taiteen, kulttuurin ja kulttuuriperinnön infrastruktuurin ylläpitäminen ja kehittäminen mahdollistaa kulttuurin säilymisen, saatavuuden ja saavutettavuuden sekä vahvistaa demokratiaa, henkistä kriisinkestävyyttä, luovuudesta kehittyvää kasvua ja ihmisten hyvinvointia.

Esittävien taiteiden valtionosuusrahoitus on lakisääteistä siksi, että se on tarkoitettu kulttuurin perustan ylläpitämiseen. Lakisääteisen rahoituksen myötä ylläpidetään toimivaa infrastruktuuria, joka on edellytys osallisuudelle, saavutettavuudelle, hyvinvoinnille ja alueelliselle saatavuudelle.

Suomessa on maailmanlaajuisestikin tarkasteltuna ainutlaatuinen ammattiorkesterien verkosto. Se on yksi tärkeistä suomalaisen musiikki-ihmeen lähteistä ja ylläpitäjistä. Musiikki on tärkeä osa suomalaista identiteettiä. Orkesterit vaalivat perinnettä, joka on vahvistanut kansallista yhtenäisyyttä ja luonut ylpeydenaiheita myös kansainvälisesti.

Orkesterien toiminnan vakaa julkinen tuki on elinehto suomalaisen musiikki-ihmeen ekosysteemin tulevaisuudelle.